

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 416/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Slovak Estate s.r.o.**, Tallerova 4, Bratislava, IČO 50 050 907, zastúpenej Advokátska kancelária VASIL & partners, s.r.o., Kupeckého 33, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne č. k. 8Co/38/2024-218 z 22. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s ods. 4 ústavy uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Trenčín uznesením č. k. NM-4C/25/2022-174 z 30. januára 2024 na základe späťvzatia žaloby samotnou žalobkyňou konanie o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy týkajúcej sa prevodu spoluvlastníckeho podielu k pozemkom zastavil a žalovanej (sťažovateľke) priznal právo na náhradu trov konania.

3. Na základe odvolania žalobkyne v časti proti výroku o náhrade trov konania bolo uznesenie súdu prvej inštancie zmenené uznesením krajského súdu č. k. 8Co/38/2024-218 z 22. mája 2024 tak, že stranám sporu sa náhrada trov konania pred súdom prvej inštancie nepriznáva a žalobkyňi bolo priznané právo na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Podľa názoru sťažovateľky podanie dovolania nie je v predmetnom prípade možné vzhľadom na § 421 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), teda sťažovateľka vyčerpala všetky opravné prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej práv alebo slobôd účinne poskytuje.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Odvolací súd svoje rozhodnutie o náhrade trov konania založil na použití § 257 CSP, čo odôvodnil majetkovým, sociálnym a osobným statusom žalobkyne, ktorá má 66 rokov, je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím a má príjem zo starobného dôchodku vo výške 389,90 eur mesačne. Okrem bežných výdavkov má žalobkyňa v súvislosti s onkologickým ochorením zvýšené výdavky na lieky a zdravotnícke pomôcky. Rovnako bol žalobkyni ako osobe s nedostatočným príjmom priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci. Naproti tomu úspešná žalovaná vzhľadom na to, že ide o spoločnosť, ktorá v roku 2022 zvýšila zisk o 117 % na 175 279 eur a tržby jej narástli o 85 % na 1,803 mil. eur, nemôže výraznejšie pociťovať ujmu spojenú s nepriznaním náhrady trov konania.

6. Z uvedeného odôvodnenia je podľa sťažovateľky zrejmá nesprávnosť právneho posúdenia odvolacím súdom, ktorý aplikoval § 257 CSP v rozpore s Civilným sporovým poriadkom bez možnosti sťažovateľky vyjadriť sa k jeho aplikácii, čím bolo porušené jej právo na spravodlivé súdne konanie.

7. Odvolací súd uplatnil § 257 CSP a rozhodol v neprospech sťažovateľky bez toho, aby sťažovateľku vyzval pred vydaním rozhodnutia na vyjadrenie sa k dôvodom hodným osobitného zreteľa, prípadne aby na účely objasnenia veci nariadil pojednávanie, teda si žiadnym spôsobom nepreveril odôvodnenosť ním uvedených záverov a jeho rozhodnutie bolo pre sťažovateľku prekvapivé. Napadnuté rozhodnutie vychádza v tejto časti z nedostatočne zisteného skutkového stavu, ktorému predchádzal nesprávny procesný postup, ktorý nemôže požívať právnu ochranu.

8. Pri posudzovaní existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 CSP musí súd podľa názoru sťažovateľky postupovať zdržanlivo a použiť ho vo výnimočných prípadoch, pretože jeho aplikácia predstavuje výnimku z koncepcie náhrady trov konania, ktorej podstatou je priznanie náhrady trov konania úspešnej strane. Nie je preto prípustný svojvoľný záver krajského súdu, ktorý pripustil možnosť aplikácie § 257 CSP *ex offio*.

9. Podľa sťažovateľky samotná nepriaznivá sociálna situácia žalobkyne nemôže byť dôvodom na nepriznanie náhrady trov konania sťažovateľke, obzvlášť v prípade, ak žalobkyňa bola poučená súdom o nesprávne podanej žalobe, potrebe jej opravy, následne bola zastúpená právnym zástupcom, napriek uvedenému trvala na zjavne nedôvodnej žalobe, čo nútilo sťažovateľku chrániť svoje práva a vynakladať na zjavne nedôvodné súdne konanie svoje finančné prostriedky, ktorých náhrada jej v konečnom dôsledku nebola priznaná. Ustanovenie § 257 CSP neslúži na zmierňovanie alebo odstraňovanie majetkových rozdielov medzi stranami (pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2862/07) a jeho použitie neodôvodňuje ani fakt, že strana nie je solventná alebo že zárobková a majetková situácia strany, ktorá v spore zvíťazila, je lepšia ako u protistrany. Toto ustanovenie má slúžiť na odstránenie neprimeranej tvrdosti, teda, inými slovami,

na dosiahnutie spravodlivosti pre strany sporu, pokiaľ ide o vedenie súdneho konania a jeho výsledok.

10. Nie je prípustný výklad odvolacieho súdu, ktorý sťažovateľku trestá za jej procesný úspech s poukazom na jej finančnú kondíciu. Aplikáciou uvedeného ustanovenia odvolací súd absolútne poprel (i) princíp náhrady trov konania podľa úspechu strany v spore a (ii) princíp slobody podnikania v právnom štáte.

11. Postup krajského súdu v súvislosti s nedostatočným odôvodnením napadnutého uznesenia považuje sťažovateľka za zásah do jej práva na spravodlivé súdne konanie a zásah do práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Napadnuté uznesenie krajského súdu považuje sťažovateľka za neodôvodnené (aj s poukazom na relevantnú judikatúru ústavného súdu a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva) a arbitrárne, keďže jej nebola priznaná náhrada trov konania, ktorú legitímne očakávala. Podľa sťažovateľky v dôsledku späťvzatia žaloby žalobkyňou táto zavinila zastavenie dotknutého konania, a preto je povinná znášať trovy konania aj napriek svojej nepriaznivej sociálnej situácii, ktorá nemôže byť dôvodom na nepriznanie trov konania sťažovateľke (s poukazom na zásadu úspechu v konaní), ktorá je ziskovou obchodnou spoločnosťou. Sťažovateľka tiež namieta, že krajský súd ju pred zamýšľanou aplikáciou § 257 CSP nevyzval na zaujatie stanoviska, čím je jeho rozhodnutie pre sťažovateľku prekvapivým.

13. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

14. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá ústavnú sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

15. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP].

16. Z dnes už ustálenej judikatúry ústavného súdu [napr. I. ÚS 275/2018 (ZNaU 74/2018), I. ÚS 387/2019, I. ÚS 196/2021, I. ÚS 255/2021, III. ÚS 529/2021, III. ÚS 281/2021, IV. ÚS 34/2021 (ZNaU 71/2021), IV. ÚS 268/2022, I. ÚS 2/2023 a iné] nesporne vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu v otázke nároku na náhradu trov konania je rozhodnutím konečným, a teda ho možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Zákonné ustanovenie § 420 CSP zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcemu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o matérii konania, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym rozhodnutím. To platí bez ohľadu na to, či odvolací súd rozhodoval o odvolaní v časti nároku na náhradu trov konania alebo o nich ako súd rozhodol sám.

17. Sťažovateľka v kontexte bodu 12 tohto odôvodnenia v ústavnej sťažnosti (časť VI a ods. 3 a 4) namietala predovšetkým neodôvodnenosť napadnutého rozhodnutia, prezentujúc relevantnú judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej absencia jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo podstatné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany nadobúda intenzitu porušenia práva na spravodlivé súdne konanie, čo zodpovedá dovolaciemu dôvodu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Sťažovateľka teda mala k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok, ktorým sa mohla domáhať ochrany svojich práv a oprávnených záujmov pred dovolacím súdom, v ktorého právomoci by bol aj prípadný záver o danosti tejto vady.

18. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka nepodala dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, a teda nevyužila právny prostriedok, ktorý jej zákon priznáva na ochranu jej základných práv a slobôd, čím nerešpektovala subsidiárne postavenie ústavného súdu. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovateľka v tomto prípade mala. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti nepreukázala, že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach jej prípadu teda neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). V tomto kontexte neobstojí tvrdenie sťažovateľky o neprípustnosti dovolania proti napadnutému uzneseniu krajského súdu z dôvodu podľa § 421 ods. 2 CSP, ktorý sa aplikuje len pri skúmaní hľadiska prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP, nie pri dovolacích dôvodoch uplatnených podľa § 420 CSP.

19. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

20. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľky uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

21. Ústavný súd na margo namietanej nesprávnosti procesného postupu krajského súdu, ktorý sťažovateľke neumožnil vyjadriť sa k existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 CSP, ktorý v napadnutom rozhodnutí prekvapivo aplikoval, dodáva, že žalobkyňa už pre otvorením

pojednávania na okresnom súde navrhovala rozhodnúť o trovách konania podľa § 257 CSP, k čomu sa negatívne vyjadril okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia (bod 12); použitie § 257 CSP bolo napokon aj zásadným odvolacím argumentom žalobkyne, ku ktorému sťažovateľka zaujala stanovisko vo vyjadrení k odvolaniu (body 3.1 až 3.4 odôvodnenia napadnutého uznesenia). Uvedené už *prima facie* vyvracia sťažnostnú argumentáciu sťažovateľky o nemožnosti zaujať stanovisko ku krajským súdom aplikovanému § 257 CSP v danej veci, k prekvapivosti jeho rozhodnutia či postupu *ex offi*.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2024

Libor Duľa
predseda senátu